

Med mladimi zajčarji.

Spisal Ivan Kranjskogorski.

(Konec.)

V.

Lepa noč je ogrnila zeleno zemljo. Zvezde so migljale na temno-modrem nebu in gledale v mirno dolino, kjer so šumeli gorski potoki ponočno pesem. Vse je počivalo in se zibalo v sladkem oživljajočem spanju, da vstane krepko in veselo, ko napoči dela polni dan. Nebo je sipalo novo moč v utrujene žile in dihalo tolažbo v žalostno srce.

Pri Citrarjevih je brlela nocoj celo noč lučca na oknu ter širila medlo-utripajočo svetlobo po sobici. Tam ob postelji so sloneli Citrarjeva mati. Žalosten je bil njih obraz, na licih pa jim je trepetala grenka solza. Nepremično so gledali na postelj, kjer je ležal Tine, bled kot smrt.

Bil je bolan, na smrt bolan, ta Tine.

Ko so ga prinesli nezavestnega domov, so ga živili in spravili k zavesti. Kajti udarec, ki ga je dobil pri padcu na kamen, ni bil tako hud, da bi moral umreti. Toda Tine se je prehladil in prestal preveč strahu in napora ter morečih skrbi, ki jih ni mogla prenesti njegova mlada narava. In zato je tako hudo zbolel. Poklicali so zdravnika in ta je zmajal z glavo in rekel, da je smrtno-nevarno bolan.

Vso noč se mu je bledlo. Videl je čudne prikazni v sobi — —

„Mamica, glejte, koliko škratov je pri postelji! Zdaj me bodo, mamica, mamica!“

Mati so ga tolažili in mu brisali pot s čela:

„Nič ni, Tine, nič! Kar mirno zasp!“

Padla so Tinetu oči skupaj, a govoril je še v spanju čudne reči in ječal. Materi pa se je bridkosti topilo srce, ker so videli, da se Tine bori s smrtjo. Ali jo bo premagal ali je ne bo, — kdo ve?

„O mamica, škrti so mi pomorili vse zajčke! Glejte, zdaj še mene davijo. Čujte, kako mi tresejo glavo: Pljusk, pljusk!“

„Tiho bodi, otrok, tiho in zasp! Ne bodo te; saj sem jaz pri tebi in tvoj angelček varih.“

„O mamica, čujte, kako kriče vrane: Tat, tat. O mamica, vrane me bodo!“

„Ne boj se, otrok, ne boj! Saj je pri tebi tvoja mamica in tvoj angelček varih!“

„O mamica, pomagajte! Padel bom v brezdno! Glejte, kače, kače! Kako sikajo: sss, sss!“

Mati niso vedeli, kaj bi storili. Bridkosti in skrbi so se jim šibile noge. Pokrižali so Tineta po belem čelu in ga škropili z blagoslovljeno vodo. Potem pa so pokleknili k postelji in molili k Mariji, pomočnici v vseh težavah:

„Čuj moj glas, o Marija, ne zapusti me v bridkosti! Reši mi dete, moje edino dete!“

Tiho so molili mati, iz trudnih oči pa so jim vrele gorke solze. Cele noči so prečuli mati pri Tinetu brez spanja.

V tistem času so govorili na vasi vsi ljudje samo o dogodku, ki se je pripetil Tinetu. Smejali bi se bili prav od srca onemu škratu, ki se je Tinetu prikazal, samo če bi Tine ne bil tako hudo zbolel raditega. Vsi so pomilovali fantiča in želeli, da srečno preстане smrtno nevarnost.

Takrat, ko so mati v naročju odnesli nezavestnega Tineta, so se hoteli prepričati, kaj je pravzaprav pri tisti beli skali na polju. Škrat ne more biti, ker škrate sploh ni. Možje so šli tja, otroci pa si niso upali, ker so se bali. Ko so se možje približali beli skali, se uspne rdeči škrate pokoncu, da so se začudili Tomažkov stric:

„I, kaj pa je to? Glejte ga spaka, saj res izgleda kot rdeč škrate!“

Pa Tomažkov stric so bili pogumen mož in se ga niso ustrašili. Šli so k skali in prijeli škrate za dolga ušesa, da se je ves prestrašil.

„No, kaj takega se pa pri nas še ni zgodilo. Zajček je lepa stvar božja, če pa ima na sebi rdeče krilce, je pa tak kot škrate.“

Vzeli so zajčka v naročje in ga nesli kazat otrokom. Otroci so čudno gledali, ko so videli zajčka v rdečem oblačilcu namesto dozdevnega škrate. To je bil tisti zajček, ki ga je pustil Tine pod grmom. Seveda tega še ni vedel nihče. Sramovali so se otroci svoje praznovnosti in strahopetnosti. V dno duše jih je bilo sram, da jih je prestrašil bojzljivi zajček in zapodil v beg. Izprevideli so, da so še bolj strahopetni kot zajci in si niso upali pogledati drugdrugemu v oči. Vsak pa je sklenil, da bo vdrugič bolj natanko pogledal tisti „strah“, ki ga bo hotel na kakšen način ostrašiti.

Tomažkov stric pa so bili zelo nagajivi in so se ves čas norčevali:

„No, vi ste pa junaki! Takih pa ni, še v deveti vasi ne! En sam ubogi zajček vas je pognal vse v beg in jok! Sramota za celo vas! In vi hočete biti vojaki, vi zajci zajcasti!“

Med otroci je bil tudi Seljanov Drejček. Takoj je spoznal zajčka, da je njegov. Povedal je, da sta mu izginila dva. Torej mora biti še eden nekje. Znabiti je tudi drugi kje tam pri beli skali ali med grmovjem, našemljen kot rdeč škrate? In otroci, ki bi poprej ne bili šli za ves svet k tisti skali, so zdaj z veseljem tekli k nji, da poiščejo še drugega škrate, in tako pokažejo svoj pogum ter popravijo, kar so bili poprej zagrešili. Iskali so zajčka med grmovjem in čezinčez, pa ga niso mogli najti — nikjer ga ni bilo. Šele mrak, ki se je vlegel na rosno zemljo, jih je nagnal izmed grmovja nazaj v tiho vas.

Na vasi se je pa mnogo ugibalo, kdo bi se bil polakomnil zajčkov. Kdo je vzel Seljanovega zajčka in ga oblekel v rdeče vzglavniško oblačilce, da je izgledal kot škrate? Vedeli so vsi, da je oblačilce Citrarjevo in da je izginilo z vrvi, ker se je na njej sušilo. A kdo bi bil to storil? Tine gotovo ne — so si mislili — ker bi se ne bil tako prestrašil. Nekdo je nekomu hotel narediti šalo. Toda taka šala je neumna in kaznovanja vredna. Na ta

način se muči uboge živali. Zlasti pa je še kaznovanja vredna, ker je zahtevala veliko žrtev, namreč Tineta, ki leži zdaj nevarno bolan. Znabiti še umre — —

Tako so se pogovarjali ljudje, in nihče ni vedel, da je to storil Tine, in kako se je zgodilo.

Samo Tinetov oče so imeli drugo prepričanje. Zvečer so nekaj delali pod skednjem. Kar začujejo ropot v sodu. Odstranijo deske, ki so stale pod sodovo odprtino, pa dobé v njem drugega zajčka, ki je zmanjkal Seljanovemu Drejčku. Začeli so premišljevati, kaj to pomeni, in takoj jim je šinila misel v glavo, da je morda Tine ukradel oba zajčka . . . Enega je že prinesel domov in ga skril v sod, drugega pa je pustil na polju, zvezanega v rdeče vzglavniško oblačilce.

In tako je bilo tudi res.

Vzeli so oče zajčka in ga nesli k Seljanovim ter povedali vse, kako se je zgodilo. Hudovali so se nad Tinetom, pa Tine je bil že itak občutno kaznovan.

Ko je Drejček slišal, kako se je vse zgodilo, ga je zaskelilo v srcu. Nekaj mu je reklo, da je tudi on kriv Tinetove tatvine in njegove nesreče. Zakaj ga je pa tako vlekel za ušesa, lasal in praskal po obrazu? Če bi tega ne bil storil, bi nikoli ne bilo prišlo tako daleč. Tine je ljubil zajčke in bi jih bil imel rad, ker si je hotel tudi nekaj prislužiti. On pa mu jih je obljubil, toda prelomil je obljubo, povrh pa še pretepel ubogega Tineta. Venomer mu je očitala vest, da je tudi on kriv, ne samo Tine. Zato pa je sklenil, da obišče bolnega Tineta in ga prosi odpuščanja, da spet postaneta dobra prijatelja, kot sta bila prej. Dal mu bo oba zajčka — v znamenje sprave.

In res: Drejček je prišel k Tinetu, da ga poprosi odpuščanja. Pa Tine je globoko spal. Bled je bil njegov obraz kot zid in po licih je bil razpraskan. Ko ga je Drejček videl takega, ga je bilo strah, in čudna tesnoba mu je legla okrog srca. Tiste praske na obrazu mu je napravil on, ko sta se tepla! Hudo je bilo Drejčku, neznano hudo. Kaj, če Tine umrje? Vse žive dni bodo stale njemu tiste praske pred očmi, in nikdar ne bo imel pokoja.

„Oh, zakaj sem ga opraskal!“

Stopil je Drejček k postelji in prijel Tineta za velo roko. Ustne pa so mu šepetale:

„Odpusti, Tine, odpusti! Oh, nikar ne umri! Če umreš, ne bom mogel biti več vesel!“

Položil je Drejček velo roko nazaj na postelj in tožnih misli odšel. Ni vriskal in ni pel; sedel je pri zajčkih tih in nem. Vse se mu je zdelo otožno in pusto, kot bi dihal smrtni dih čez zemljo.

Tinetu pa se je obrnilo na bolje. Ni se mu več bledlo kot prej. Prevzelo ga je globoko spanje. Dolgo, dolgo je spal in ko se je prebudil, je vzkliknil s slabotnim glasom:

„O mamica, kako lepe sanje sem imel! Sanjalo se mi je, da sva pasla z Drejčkom bele zajčke po zeleni trati. Imeli so zajčki lepe košarice in vanje

so nabirali cekine, ki so rastle na zeleni muljavi ter jih nama nosili. Oh, kako je bilo lepo!“

Pa komaj je izpregovoril Tine, je že spet zatisnil trudne oči in globoko zaspal. Mati so bili veseli; kajti videli so, da je premagal smrtno - nevarno bolezen in da skoro okreva.

Zunaj je pa sijalo zlato solnce, in lepi dnevi so se vrstili. Skozi okno je pihljajal oživljajoči poletni hlad in blagodejni duh pokošene trave, ki je ležala na vrtu. Videti je bilo, kot bi se trudila cela narava, da vdahne Tinetu novo moč v oslabele žile. In vdahnila jo je kmalu. Skoro je okreval in se vzravnal na postelji.

Tedaj pride k njemu Drejček. Sočutje in veselje mu je sevalo iz oči, da je vendar ozdravel Tine. Praske na bledem obrazu se mu niso več poznale. Prijel je Tineta za roko in rekel:

„Odpusti mi, Tine! Tudi jaz sem kriv.“

Poln hvaležnosti ga je pogledal Tine in s tresočim glasom zaprosil:

„Drejček, tudi ti mi odpusti, kar sem storil!“

Obema so stopile solze v oči. Dolgo sta molčala in mislila na pretekle težke dneve. Zdelo se jima je, kot bi bile posegle nevidne sile med nju, da so ju razdvojile. Hvala Bogu, prestala sta srečno in izšla iz boja kot zmagovalca. Izginilo je sovraštvo, odpuščene so bile krivice, in zdaj spet lahko v miru skrbita za zajčke, ki so tako lepi kot bele meglice na modrem nebu in nosijo zlate zaklade v nabiralnike.

„Tine, dal ti bom najlepša bela zajčka v spomin. Kdaj naj ju prinesem?“

Tine se je ves vzradostil nad Drejčkovimi besedami. Tedaj se bo vendar izpolnila njegova želja? Toda kam naj ju dene, ker nima še zajčnjaka? Zdaj ga še ne more narediti, ker je še preslab. Pa Drejček mu je pomagal iz zadrege ter mu obljubil, da mu posodi dve celici za toliko časa, da si jih bo Tine sam napravil.

Ko sta se tako razgovarjala, stopijo v sobo mati z gospodom učiteljem. Gospod učitelj so bili prestavljeni iz tistega kraja tja dol nekam na gorko Dolenjsko. Že ta dan so odhajali in jemali slovo od hiše do hiše, ker so bili povsod priljubljeni in jih je vsak imel rad. Prišli so tudi k Citrarju, da se poslove zlasti še od Tineta. Slišali so vsi, kaj in kako se je zgodilo z njim. Stopili so k postelji ter ga prijeli za roko pa rekli:

„Dragi Tine, bil si vedno priden in pošten, samo enkrat si padel. Upam, da ne boš nikoli več. Ostani marljiv tudi nadalje, postani trden, značajan mož, da boš opora in cvet poštenega naroda! Imel sem te vedno rad, ker si bil priden. Čul sem, kako hrepeniš po belih zajčkih. Lej, jaz ti pustim v spomin dva najlepša s celicama vred ter upam, da ju boš prav gojil. Naj ti prineseta mnogo sreče in veselja!“

Po teh besedah so mu gospod učitelj stisnili roko in odšli. Tinetu pa so stopile solze v oči. Ni mogel spraviti na jezik nobene besede, da bi se bil zahvalil. Pa saj so to storili mati namesto njega, in so gospod učitelj sami videli, kaka hvaležnost mu je sijala iz oči, samo da je izgovoriti ni mogel.

Tako je Tine kar naenkrat dobil štiri najlepše zajčke. Samega veselja bi bil rad zavriskal. Srce mu je prekipevalo radosti in gnalo nove življenske sile v oslabele ude. Že drugi dan je čutil toliko moči v sebi, da je lahko vstal in šel k novemu zajčnjaku z belimi zajčki.

„Oj vi zajčki, bolosrajčki,“ jih je ves vesel pozdravil prvokrat na svoji tratici. Tu je bilo zdaj njegovo kraljestvo, tu se je učil in telovadil. Zajčki pa so se zbirali okrog njega in se množili kot zvezde na nebu. Tine pa jih je znal tudi tako skrbno gojiti, da je postal prvi zajčar v celi vasi in je prekosil še celo Drejška. Zato je pa pozimi tudi nosil lepo gorko kučmo in svetle škornjice; zato se je njegovo premoženje v nabiralniku naglo množilo. Tako se je vse srečno izteklo pred ljudmi; dobri Tine pa tudi ni pozabil na to, kaj je dolžan storiti kristjan, ki je zašel premišljeno s prave poti. Takoj prihodnjo nedeljo se je ponižal in opravičil tudi pred Bogom. Kako je bil potem hvaležen, da nam je Sin božji postavil sveto izpoved!

Kadar je pa prišla zopet zelena pomlad in je nastopilo gorko poletje, je stal Tine ponosno med belimi zajčki, ki so bili lepi kot bele meglice na modrem nebu. Vriskal je, da je odmevalo od visokih gorâ, in prepeval lepe zajčarske pesmice. Tujci, ki so se vozili po gladki cesti v sveilih kočijah, so se ustavljali in poslušali, ko je pel Tine najlepšo zajčarsko:

Odprite vsi vrata,
k vam zajčki gredó,
v zelenih košarčah
cekine nesó!

Rak in vodni drsalec.

(Basen.)

Goplo poletno solnce je obsevalo vodne prebivalce in rastlinè starega jarka. Iz luknje je pogledal rak, da opazuje vreme.

Na povešenem listu kalužnice pa se je veselo zazibal vodni drsalec.

„Ha, ha, splašeni vitez pogleduje v viteških oklepih iz svojega temnega skrivališča! Dober dan, gospod rak!“

„Da, da, viteški je naš rod,“ oglesi se rak, „zato ga pa zasmeh vodnega drsalca, ki spada v rod stenic, ne more zadeti v živo.“

Vodni drsalec ni vedel odgovora. Da pokrije svojo jezo, jel se je urno drsati po vodi semtertja.

Nad jarkom pa je švignila lastavica in hlastnila po nemirnežu.

„Prepirljivec,“ mislil si je rak, „izzval si s tem sam svojo nesrečo!“

Zvonimir Maslè.

